

Řešení a bodování
školního kola
ČLO 2023/2024

Úloha	Autoři původních verzí
1. Kunimaipa (28 bodů)	<i>Zarana Sarda</i>
2. Wabština (27 bodů)	<i>Тамила Краштан (Tamila Kraštan)</i>
3. Nahuatl (20 bodů)	<i>Ann K. Farmer, Richard A. Demers; Tom Payne</i>
4. Babylonština (22 bodů)	<i>Альфред Наумович Журицкий (Alfred Naumovič Žurinskij)</i>
5. Hausa (18 bodů)	<i>Tom Payne</i>

1 Kunimaipa

(28 bodů)

Úkol 1: Za každé zcela správně přeložené sloveso (kořen, osoba i čas souhlasí) udělte 1 bod. (*Zůstal jsi* je počítáno jako jedno sloveso, každá věta tedy obsahuje právě dvě slovesa.) Za správně určenou časovou souslednost (*potom* nebo *zároveň*) v každé větě udělte 1 bod. Za každou větu lze tedy získat maximálně 3 body. (**max 12 bodů**)

- (a) hehapuho saha *On zůstal a potom šel.*
- (b) nata hema *Najím se a zůstanu (zároveň).*
- (c) hejina saha *Zůstal jsi a on potom šel.*
- (d) heta neke *Zůstaneš a najíš se (zároveň).*

Úkol 2: Za každé zcela správně přeložené slovo udělte 2 body (pořadí slov je závazné). Pokud ve slově dojde k záměně jediného písmene, udělte za něj jen 1 bod. (Pokud bylo písmeno vynecháno, bod neuděluje.) Za každou větu lze tedy získat maximálně 4 body. (**max 16 bodů**)

- (a) *Najím se a potom půjdu.* **nomapuho soma**
- (b) *Najíš se a půjdeš (zároveň).* **nata seke**
- (c) *Jedl jsem a potom jsi šel.* **nohona seji**
- (d) *Zůstanu a on se potom nají.* **hemana napane**

Poznámka k řešení:

Věty v úloze mají následující slovosled: [první sloveso]-[spojka] [druhé sloveso]. Sloveso v jazyce kunimaipa sestává z kořene a přípony, která určuje osobu a čas (viz tabulka níže). Použité kořeny jsou: „s“ = *jít*, „n“ = *jíst / najíst se*, „he“ = *zůstat*.

	minulý čas	budoucí čas
1. osoba (<i>já</i>)	-oho	-oma
2. osoba (<i>ty</i>)	-eji	-eke
3. osoba (<i>on</i>)	-aha	-apane

V jazyce kunimaipa se zřetězují sousledná slovesa pomocí morfému (nazvaného výše „spojka“), který vyjadřuje vztah mezi nimi z hlediska podmětu a jejich souběžnosti. V úloze se vyskytují tři takové spojovací výrazy:

„-ata“: stejný podmět, slovesa vyjadřují souběžné děje

„-puho“: stejný podmět, slovesa vyjadřují po sobě následující děje

„-na“: různý podmět, slovesa vyjadřují po sobě následující děje

Přípony (určující osobu a čas) nesou za normálních okolností obě slovesa. Výjimkou je situace, kdy mají obě slovesa stejný podmět a děje, které vyjadřují, probíhají současně. V takovém případě jsou osoba a čas vyznačeny jen na druhém slovese, u prvního slovesa je přítomna pouze spojka „-ata“.

Pokud se sejdou dvě samohlásky po sobě, druhá z nich je vypuštěna („he“ + „ata“ → „heta“).

Autorem překladu a úpravy je Ondřej Peterka.

2 Wabština

(27 bodů)

Úkol 1: Za každou správně přiřazenou dvojici udělte 1 bod. (max 11 bodů)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I	G	C	A	K	H	F	D	J	B	E

Úkol 2: Za každý správný překlad udělte počet bodů uvedený v závorce. (max 8 bodů)

- (a) cün *včela* (1 bod)
- (b) xiül *strom* (1 bod)
- (c) ombiüm quiec *hnízdo, klec, ptačí budka* (2 body)
alternativně ptačí dům, ptačí domov (1 bod)
- (d) onic oleajaran *kotník, holeň* (2 body)
- (e) op owixeran *dlaň, ruka* (2 body)
alternativně prst (1 bod)

Úkol 3: Za každý správný překlad udělte 2 body. Odpovědi obsahující jedno drobné přepsání („u“ místo „ü“, chybějící či přebývající či jiné písmeno) lze stále uznat za správné. (max 8 bodů)

- (a) *dům* *iüm*
- (b) *noha* *oleajaran*
- (c) *pták* *quiec*
- (d) *ústa* *ombeay*

Poznámka k řešení:

Všechna wabská slovní spojení v úloze jsou složena z následujících jedenácti slov.

omal	<i>vršek</i>
onic	<i>krk</i>
cün	<i>včela</i>
xiül	<i>strom</i>
iüm	<i>dům</i> (jakožto budova)
ombiüm	<i>domov</i>
oleajaran	<i>noha</i>
quiec	<i>pták</i>
ombeay	<i>ústa</i>
owixeran	<i>ruka, paže</i>
op	<i>líst</i>

Dvoslovná spojení mají na prvním místě rozvíjený člen, na druhém přívlástek. Například „ombiüm owixeran“ (*rukavice*, j. č.) doslova znamená *domov ruky*.

Autorem překladu je Jan Petr.

3 Nahuatl

(20 bodů)

Úkol 1: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte 2 body. Z tohoto počtu odečtete 1 bod za každou chybně určenou mluvnickou kategorii nebo význam slovesa (např. *plakávám* místo *plakávají*, *budou plakat* místo *plakávají*, *spávají* místo *plakávají*). Na rody zájmen (popř. mužské nebo ženské koncovky sloves) neberte ohled. Za každou větu lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. (**max 8 bodů**)

- (a) tikwi:kani *Zpíváváš.*
- (b) nikwi:kaya *Zpíval/a jsem.*
- (c) cho:kanih *Plakávají.*
- (d) tikochiya *Spal/a jsi.*

Úkol 2: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte 3 body. Z tohoto počtu odečtete 1 bod za každou chybnou předponu, příponu nebo kořen slovesa (pro přehlednost jsou tyto části v závorce odděleny pomlčkami). Za každou větu lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. (**max 12 bodů**)

- (a) *Oni spí.* **kochih** (kochi-h)
- (b) *Budu spát.* **nikochis** (ni-kochi-s)
- (c) *Budeš plakat.* **ticho:kas** (ti-cho:ka-s)
- (d) *Zpíváváme.* **tikwi:kanih** (ti-kwi:ka-ni-h)

Poznámka k řešení:

Mluvnické kategorie jednotlivých sloves se vyjadřují pomocí předpon a přípon v následující tabulce.

	předpona	přípona
1. os. j. č. (<i>já</i>)	ni-	
2. os. j. č. (<i>ty</i>)	ti-	
3. os. j. č. (<i>on, ona</i>)		
1. os. mn. č. (<i>my</i>)	ti-	-h
2. os. mn. č. (<i>vy</i>)	an-	-h
3. os. mn. č. (<i>oni, ony</i>)		-h
minulý čas		-ya
přítomný čas		
přítomný čas, opakovaný děj		-ni
budoucí čas		-s

Autorkou překladu je Barbora Dohnalová.

4 Babylonština

(22 bodů)

Úkol 1: Za každou správnou odpověď udělte počet bodů uvedený v závorce. (max 13 bodů)

(a)		(1 bod)	(e)		(2 body)
(b)		(1 bod)	(f)		(2 body)
(c)		(1 bod)	(g)		(2 body)
(d)		(2 body)	(h)		(2 body)

Úkol 2: Za každou správnou odpověď udělte 2 body. (max 6 bodů)

(a)	50	
(b)	333	
(c)	420	

Úkol 3: Za každou správnou odpověď udělte 1 bod. (max 3 body)

(a)		408	(360 + 40 + 8)
(b)		63	(60 + 3)
(c)		119	(60 + 50 + 9)

Poznámka k řešení:

První sloupec obrázku ze zadání představuje po sobě jdoucí čísla, od 6 do 16. Druhý sloupec představuje druhé mocniny čísel, od 36 (6^2) až po 256 (16^2).

Čísla jsou zapsána následujícím způsobem. Na první pozici zprava se nachází znak pro 1–9. Na druhé pozici zprava jsou potom desítky od 10 do 50. Na třetí pozici se nachází šedesátky, tedy znak, který by na první pozici znamenal 1, je 60 , $2(\times 60) = 120$, $3(\times 60) = 180$ atd. U všech pozic platí, že pokud jsou nechané neobsazené, počítá se, jakoby na jejich místě byla nula.

V babylonské matematice se počítalo v částečně šedesátkové soustavě, odkud pochází dnešní počítání sekund, minut a stupňů.

𐎶 1	𐎶𐎶 11	𐎶𐎶𐎶 21	𐎶𐎶𐎶𐎶 31	𐎶𐎶𐎶𐎶𐎶 41	𐎶𐎶𐎶𐎶𐎶𐎶 51
𐎷 2	𐎶𐎷 12	𐎶𐎷𐎶 22	𐎶𐎷𐎶𐎶 32	𐎶𐎷𐎶𐎶𐎶 42	𐎶𐎷𐎶𐎶𐎶𐎶 52
𐎸 3	𐎶𐎸 13	𐎶𐎸𐎶 23	𐎶𐎸𐎶𐎶 33	𐎶𐎸𐎶𐎶𐎶 43	𐎶𐎸𐎶𐎶𐎶𐎶 53
𐎹 4	𐎶𐎹 14	𐎶𐎹𐎶 24	𐎶𐎹𐎶𐎶 34	𐎶𐎹𐎶𐎶𐎶 44	𐎶𐎹𐎶𐎶𐎶𐎶 54
𐎺 5	𐎶𐎺 15	𐎶𐎺𐎶 25	𐎶𐎺𐎶𐎶 35	𐎶𐎺𐎶𐎶𐎶 45	𐎶𐎺𐎶𐎶𐎶𐎶 55
𐎻 6	𐎶𐎻 16	𐎶𐎻𐎶 26	𐎶𐎻𐎶𐎶 36	𐎶𐎻𐎶𐎶𐎶 46	𐎶𐎻𐎶𐎶𐎶𐎶 56
𐎼 7	𐎶𐎼 17	𐎶𐎼𐎶 27	𐎶𐎼𐎶𐎶 37	𐎶𐎼𐎶𐎶𐎶 47	𐎶𐎼𐎶𐎶𐎶𐎶 57
𐎽 8	𐎶𐎽 18	𐎶𐎽𐎶 28	𐎶𐎽𐎶𐎶 38	𐎶𐎽𐎶𐎶𐎶 48	𐎶𐎽𐎶𐎶𐎶𐎶 58
𐎾 9	𐎶𐎾 19	𐎶𐎾𐎶 29	𐎶𐎾𐎶𐎶 39	𐎶𐎾𐎶𐎶𐎶 49	𐎶𐎾𐎶𐎶𐎶𐎶 59
𐎿 10	𐎶𐎿 20	𐎶𐎿𐎶 30	𐎶𐎿 40	𐎶𐎿 50	

(zdroj obrázku)

5 Hausa

(18 bodů)

Úkol 1: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte 2 body. Z tohoto počtu odečtete 1 bod za každé chybějící, přebývající či chybně přeložené slovo nebo za chybný slovosled. Za každou větu lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. **(max 6 bodů)**

- (a) makera za sukawo mace *Kováři přivedou ženu.*
 (b) yarinya tazo makaranta *Dívka přišla do školy.*
 (c) Audu za isha shayi *Audu vypije čaj.*

Úkol 2: Za každou zcela správně přeloženou větu udělte 3 body. Z tohoto počtu odečtete 1 bod za každé chybějící, přebývající či chybně přeložené slovo nebo za chybný slovosled. Za každou větu lze získat nejméně 0 bodů, záporné body se neudělují. **(max 12 bodů)**

- (a) *Žena přivedla dívku.* mace takawo yarinya
 (b) *Audu rozdělal oheň.* Audu yahura wuta
 (c) *Děti se vrátí do školy.* yara za sudawo makaranta
 (d) *Kovář přijde domů.* makeri za izo gida

Poznámka k řešení:

Věty v této úloze mají následující slovosled: podmět – přísudek (sloveso) – předmět/přísloušné určení. Podstatná jména mají v podmětu i předmětu stejný tvar, rozdíl mezi těmito dvěma funkcemi je značen jen slovosledem. Budoucí čas je vyjadřován slovem „za“, které se umísťuje přímo před sloveso. Značena je také shoda podmětu s přísudkem, a to pomocí předpon připojených ke slovesu. Tvary těchto předpon se však v minulém a v budoucím čase liší, jak shrnuje následující tabulka (uvedeny jsou pouze tvary pro 3. osobu, které se vyskytují v úloze).

předpony vyjadřující shodu s podmětem slovesa (pro 3. osobu)

	jednotné číslo		množné číslo
	mužský rod	ženský rod	
minulý čas	ya-	ta-	sun-
budoucí čas	i-	ta-	su-

V úloze jsou dále použita následující slova.

podstatná jména		slovesa		přísloušné určení	
mace, mata	<i>žena, ženy</i>	dawo	<i>vrátit se</i>	gida	<i>domů</i>
mata, makeri	<i>kovář, kováři</i>	hura	<i>rozdělat (oheň)</i>	makaranta	<i>do školy</i>
shayi	<i>čaj</i>	kawo	<i>přivést</i>		
wuta	<i>oheň</i>	sha	<i>vypít</i>		
yara	<i>děti</i>	zo	<i>přijít</i>		
yarinya	<i>dívka</i>				

Autorkou překladu a úpravy je Michaela Svatošová.